

Zdenka Rusínová jubilující

Petr Malčík

V letošním roce, konkrétně 13. června, oslavila své sedmdesáté páté narozeniny emeritní profesorka českého jazyka na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity Zdenka Rusínová. Ostravská rodačka po maturitě úspěšně vykonala přijímací řízení na brněnské filozofické fakultě, kde následně začala studovat českou a ruskou filologii. Mezi její učitele patřili například Václav Machek, Jaroslav Bauer či Arnošt Lamprecht. Posledně jmenovaný také z pozice vedoucího zaštilil její novátorskou dialektologickou diplomní práci, zaměřenou na nářečí rodného kraje, kterou v roce 1961 úspěšně obhájila. Následně byla přijata coby asistentka do svazku fakulty a o tři roky později přibyl k názvu její pracovní pozice atribut „odborná“. V roce 1966 předložila rozšířenou verzi své diplomní práce jako práci rigorózní a rok poté získala titul PhDr.

Ve stejné době se rozhodla rozšířit své poznání slovtvorby adjektiv v češtině, majíc již diachronní průpravu z předchozích let. K tomuto úkolu přistoupila společně s životem protřelejší kolegou Dušanem Šlosarem, čímž vznikl dlouholetý vědecký tandem, vyznačující se vysokým pracovním nasazením a filologickou akribií. Společně zkoumali slovtvornou produktivitu abstrakt z diachronního hlediska, ovšem pak se jejich společné cesty historickou slovtvorbou rozdělily. Zdenka Rusínová obrátila svoji pozornost k slovtvorbě adverbii; tento zájem vyvrcholil po sumě článků monografií, která se stala její prací doktorskou a na jejímž základě jí byl v roce 1985 udělen titul CSc.

Zdánlivě epizodní spolupráci tohoto tandemu v oblasti historické slovtvorby vyvažuje součinnost na poli pedagogicko-badatelském – při výuce češtiny pro cizince. V roce 1969 společně sepsali skripta *Základní kurs češtiny pro cizince*, která se po tři desítky let řadí k nejoblíbenějším učebním pomůckám oboru. Svědčí o tom i skutečnost, že byla několikrát reeditována. Zdenka Rusínová se pustila do výuky češtiny se spektakulárním zápalem již v šedesátých letech minulého století a tento entuziasmus v ní přetrval téměř až do pádu bývalého režimu.

Z dlouholeté výuky morfologie a slovtvorby pro našince pregraduálních i postgraduálních studijních programů vytěžila Zdenka Rusínová nejprve dva nadmíru zajímavé učební texty. Jedním z nich jsou *Problémy současné české morfologie*, vydané poprvé v roce 1974 a následně pak ještě několikrát pod ekvivalentním názvem, které posloužily jako základna pro kapitolu o morfologii v *Příručce*

mluvnici češtiny (1995). Tu autorka navíc koeditovala. Novátorské podněty, mezi které můžeme zařadit třeba netradiční klasifikaci českých sloves či důkladnou materiálovou znalost substantivní deklinace, přispěly k neobyčejné popularitě této brněnské mluvnice. Druhý text vyšel poprvé v roce 1978 pod názvem *Tvoření slov v současné češtině*. Teoreticky v něm autorka vyšla ze slovotvorné teorie Miloše Dokulila, kterou domýšlela a cizelovala, a to i za přispění výsledků svých dalších výzkumů. Stejně jako morfologicky orientovaný text posloužila tato studie jako základna pro zpracování téměř kopy hesel v publikaci *Encyklopedický slovník češtiny* (2002), jimiž Zdenka Rusínová navlékla další z perel na náhrdelník svých badatelských úspěchů. Kromě výše zmíněných textů sepsala Zdenka Rusínová další podnětnou morfologickou práci, kterou poté předložila jako práci habilitační. Úspěšně ji obhájila v polovině první pětiletky nového režimu; tiskem však vyšla až s bezmála dvacetiletým zpožděním (ve výboru z jejího díla *Pokušení struktury*, 2011), v důsledku čehož zůstala širší odborné veřejnosti téměř neznámá. Na zhodnocení reflexe tohoto díla nedozrál tedy ještě čas.

Neopominutelnou oblast jubilantčina vědeckého zájmu tvoří také výuka strukturalistických a poststrukturalistických lingvistických teorií, jíž se věnovala téměř dvacet let. V současné době rozmyšlí a precizuje text shrnující podněty a myšlenky, ke kterým za dobu výuku dospěla; její kolegové a žáci ho s netrpělivostí očekávají.

Rozsah našeho bilančního článku nemůže pojmut všechny úspěchy, jimiž by se Zdenka Rusínová mohla pyšnit (ale ze své vrozené skromnosti se příliš nepyšní). Kolegové i posluchači ji znají jako vynikající, obětavou a laskavou pedagožku, skvělou společnici i moudrou ženu ochotnou poskytnout radu, nikoli však nevyžádanou. Přejeme jí do dalšího tříčtvrtěstoletí pevné zdraví, bystrou mysl a dostatek jejího nenapodobitelného smyslu pro humor.

Mgr. Petr Malčík
Ústav českého jazyka
Filozofická fakulta
Masarykova univerzita
Arna Nováka 1/1
602 00 Brno
petrmalcik@yahoo.com